

SMULTRONSTÄLLE- METODEN

En samverkansmodell

INNEHÅLL

VARFÖR SMULTRONSTÄLLEMETODEN? 6

FÖR VEM? 7

NÄR? 7

HUR? 8

SMULTRONSTÄLLEMETODENS FÖRDELAR 11

KARTA 14

EGNA ANTECKNINGAR 16

Foto: Tomas Järnetun

Innehåll: Framtagen av Länsstyrelsen Kalmar län, 2025

Foto omslag: Tomas Järnetun

Kartor: © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Utgivaren har hela ansvaret för innehållet i denna broschyr, som inte ska tolkas som Europeiska unionens eller EU-kommissionens officiella ståndpunkt.

Smultronställemetoden är en enkel samverkansmodell som utgår från det lokala perspektivet. Syftet är att bidra till en hållbar utveckling genom att nyttja markägarens och invånarnas lokalkännedom inom ett avgränsat område.

Med en karta som utgångspunkt sammanställer man vackra, värdefulla, intressanta eller pedagogiska platser i trakten, exempelvis inom ett avrinningsområde. Man kan även inkludera problem eller utmaningar i området.

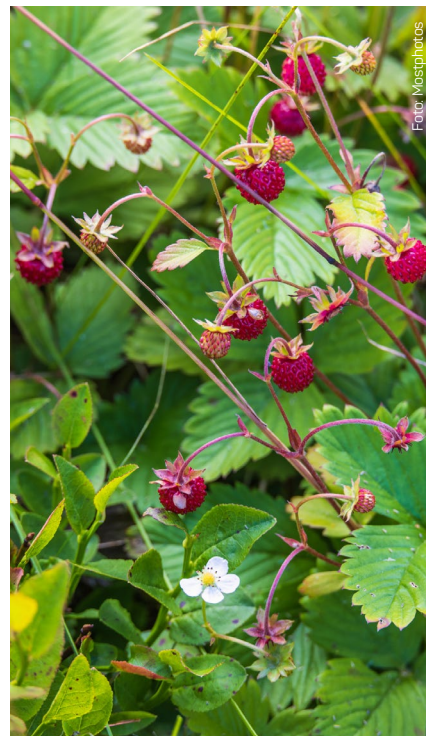
Det gemensamt framtagna underlaget kan användas på olika sätt beroende på syftet, exempelvis:

- stöd för informationsmaterial
- stöd för kommunal planering
- förslag till natur eller kulturhänsyn
- restaureringsåtgärder
- ökad kunskap om närområdet hos deltagarna
- hitta nya smultronställen!

I den här foldern hittar du tips för när och hur smultronställesmetoden kan vara bra att använda. I foldern finns också arbetsmaterial som gör att du enkelt kan testa metoden. Det enda du behöver göra är att skriva ut en detaljerad karta över det område du är intresserad av.

Att visa exempel på natur- och kulturvärden i ett område kan ge deltagarna nya perspektiv och en djupare förståelse för dess betydelse och mångfald.

Smultron.

Ekorre.

Kvillen, Emån.

VARFÖR SMULTRON-STÄLLEMETODEN?

Foto: Lena Järnertun

SYFTE

- » Skapa engagemang, dialog och utbyte av kunskap mellan intressenter; framför allt de som bor och verkar i ett visst område. Markägarens och invånarnas perspektiv och lokalkännedom står i fokus.
- » Identifiera olika värden (natur, kultur, rekreation, ekonomi etcetera) eller förslag på åtgärder. Det kan också handla om att identifiera utmaningar på en specifik plats inför en förändring, till exempel en våtmarksåtgärd, planering av nya grönytor, tätortsnära avverkning eller liknande.

MÅL

- » Bättre underbyggda beslut tack vare dialog och lokal kunskap.
- » Bättre hänsyn till befintliga värden och rätt prioriterade bevarande- och hänsynsåtgärder som leder till en mer hållbar utveckling på en övergripande landskapsnivå.

Att samlas på en välkänd plats där deltagarna känner sig hemma skapar en trygg miljö som underlättar för ett bra samtal.

FÖR VEM?

Kommuner, myndigheter, företag och intresseföreningar (till exempel vattenråd eller hembygdsföreningar).

NÄR?

- » Inför en förändring som berör många.
- » Vid en konflikt eller vid kunskapsbrist om den lokala natur- och kulturmiljön.

Kom ihåg!

Samverka inte för samverkandets skull. Det finns ingen anledning att samverka genom smultronställetmetoden om det inte finns möjlighet för mötesdeltagarna att påverka utfallet, eller om alla redan är eniga om hur förändringen ska gå till.

Foto: Martina Cederqvist

Alsterån.

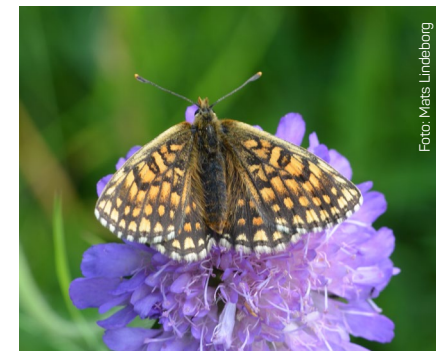

Foto: Mats Lindeborg

En veronikanätfjäril.

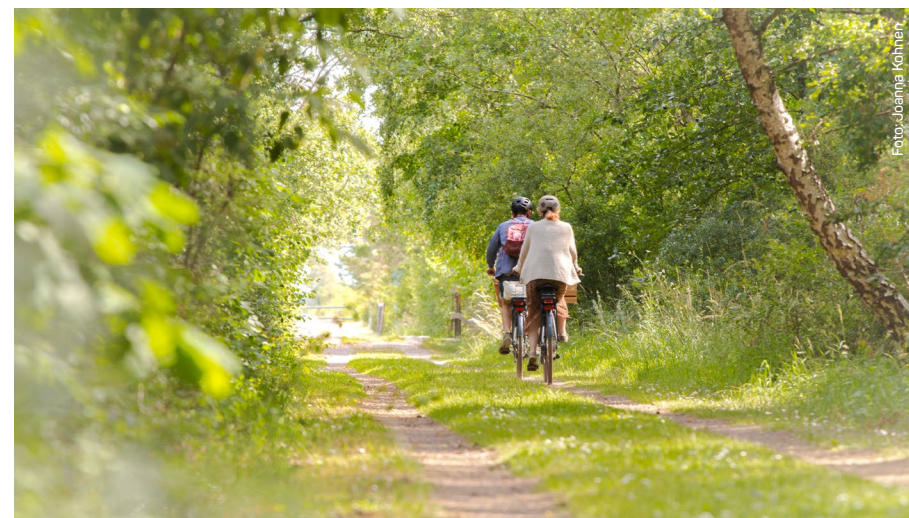

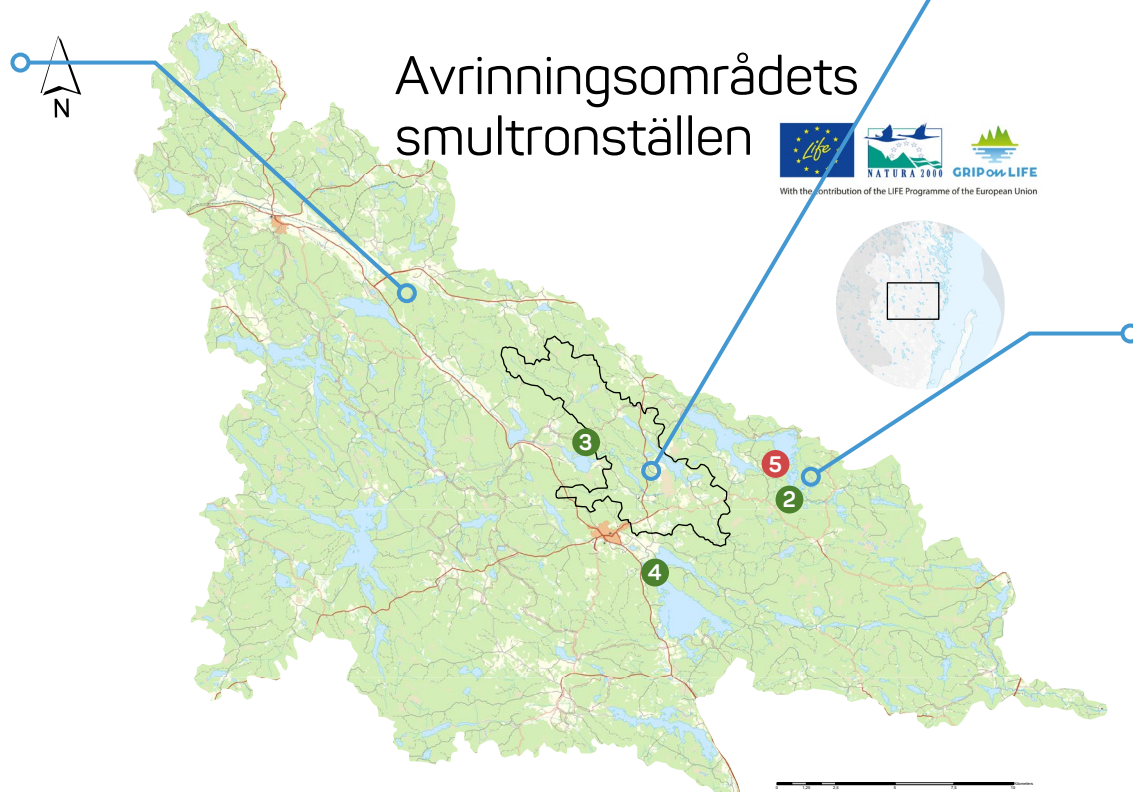
Foto: Joanna Köhner

HUR?

Avgränsa ett geografiskt område och samlas runt kartan. För att komma deltagarna och deras hembygd så nära som möjligt är områdets storlek av betydelse. Mindre områden ökar lokalkännedomen och det blir lättare att få en mer detaljerad bild av området.

SÄTT SPELREGLERNA:

- » Var tydliga med vad det är ni vill uppnå med samverkansprocessen. Om det saknas en tydlig idé eller klara direktiv kring syftet med samverkan (eller vilket inflytande aktörerna har på utfallet) riskerar det att skapa onödiga förväntningar och en sämre dialog.
- » Bestäm tillsammans vad som är målet med processen. Gör det tidigt, oavsett vilket syfte ni har med er samverkan.
- » Redogör nogga för arbetsgången och vilka befogenheter och möjligheter att påverka som finns inom ramarna för arbetet.

Avrinningsområdets smultronställen

IDENTIFIERA SMULTRONSTÄLLEN OCH ÅTGÄRDSOMRÅDEN

Deltagare med anknytning till området får dela med sig av:

- » Vad de uppfattar som värdefullt ur olika perspektiv, till exempel biodiversitet, friluftsliv, hälsa och ekonomi.
- » Vad de uppfattar för problem eller utmaningar i området, till exempel dålig vattenkvalitet, ingen fisk i vattendrag med mera.

MARKERA VÄRDEN OCH/ELLER PROBLEM PÅ KARTAN

- » Samlas runt en karta över det aktuella området, ju mer detaljerad karta desto bättre.
- » Låt deltagarna markera alla platser som är intressanta. I det här läget är det bra att notera allt som tas upp – gör ingen filtrering än.
- » Skriv (på ett separat papper) en kort förklaring till vad platserna innehåller och gör hänvisningar till kartan.
- » Beskriv de åtgärder som skulle kunna göras för att förbättra situationen, både för smultronstället och för eventuella utmaningar. Detta blir ett underlag för kommande arbete.

Rastplats, Allgunnen.

ÅTERKOPPLING

- » Du som initiativtagare sammanställer alla insamlade uppgifter för att skapa en överblick av vilka smultronställen och utmaningar som finns i området.
- » När sammanställningen är klar kan det vara bra att kalla till ett återkopplingsmöte. På mötet kan du presentera framtaget material och uppmuntra till vidare diskussion. På så sätt kan ni exempelvis nå fram till en åtgärdsplan för det aktuella området, baserat på det insamlade materialet.
- » Komplettera gärna den insamlade informationen med annan tillgänglig information som kan bredda bilden.
- » Skicka gärna ut sammanställningen till deltagarna.

FORTSÄTTNING OCH IMPLEMENTERING

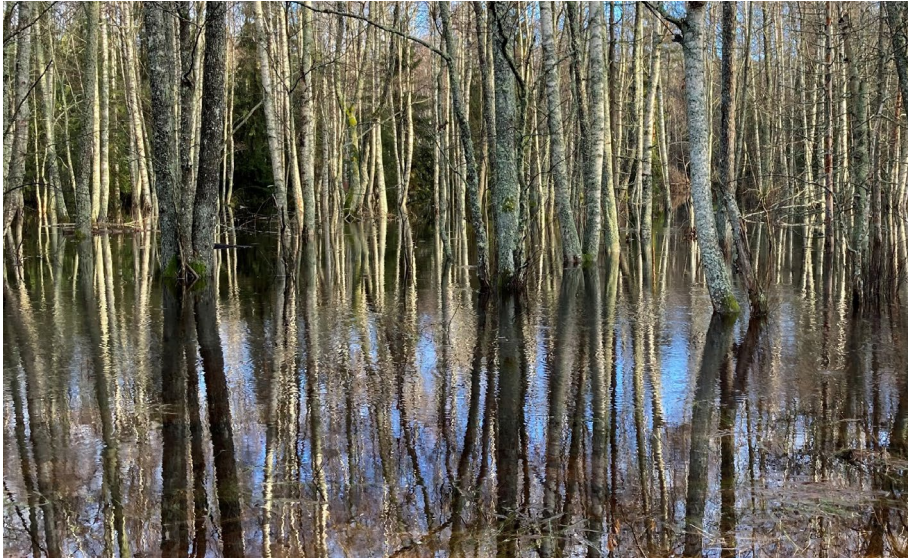
- » Underlaget kan användas på olika sätt beroende på syftet. Om intresset är stort kan det vara läge att bilda arbetsgrupper för att arbeta vidare med materialet.
- » Låt materialet utgöra en grund för kommande planering eller arbete i området.

SMULTRONSTÄLLE-METODENS FÖRDELAR

- » Enkel att använda och enkel att anpassa.
- » Ett lätt sätt att inleda en dialog och fånga upp engagemang.
- » Bjuder in till delaktighet.
- » Samlar in lokala kunskaper, åsikter och värderingar.
- » Ger alla deltagare chans att komma till tals genom möjligheten att lämna tips och synpunkter (i skrift eller muntligt).
- » Kan stärka förtroendet mellan olika aktörer som myndigheter och fastighetsägare.
- » Kan fungera som en isbrytare som minskar avståndet mellan aktörer och skapar en grund för fortsatt dialog och arbete.

ERFARENHETER OCH TIPS

- » Var tydlig redan i inbjudan med syftet och vilka förutsättningar som finns för att arbeta vidare med den insamlade kunskapen.
- » Var också tydlig med vilka befogenheter och begränsningar som finns i arbetet, för att undvika missförstånd.
- » Arbeta i mindre områden för att komma deltagarna och deras hembygd så nära som möjligt.
- » Dela in i små arbetsgrupper om 3–6 personer. Om ni är en större grupp som möts är det alltså bra att dela upp den i mindre grupper.
- » Alla deltagares tankar är värdefulla och det är viktigt att alla får komma till tals. Utse gärna en person i varje smågrupp som ska se till att alla får utrymme att delta och ställa frågor.
- » Ta med allt som kommer upp i grupperna. Det är först i ett senare skede ni kan börja prioritera bland allt som kommer fram.
- » Se till att marknadsföra ordentligt för att locka deltagare till mötena.
- » Var beredd att hjälpa till med att anteckna värden och problem.
- » Kom ihåg att bjuda på fika, det lättar alltid upp stämningen!

Svåmlövsskogar är ovanliga, rika på olika arter och väldigt vackra, inte sällan riktiga smultronställen.

Livet under ytan är fascinerande. Genom att undersöka bottenfauna, de djur som lever på botten i våra sjöar och vattendrag, kan vi lära oss mycket om vattnets hälsa och väcka nya tankar hos deltagarna.

Deltagare delar med sig av sina smultronställen och markerar dem på en karta.

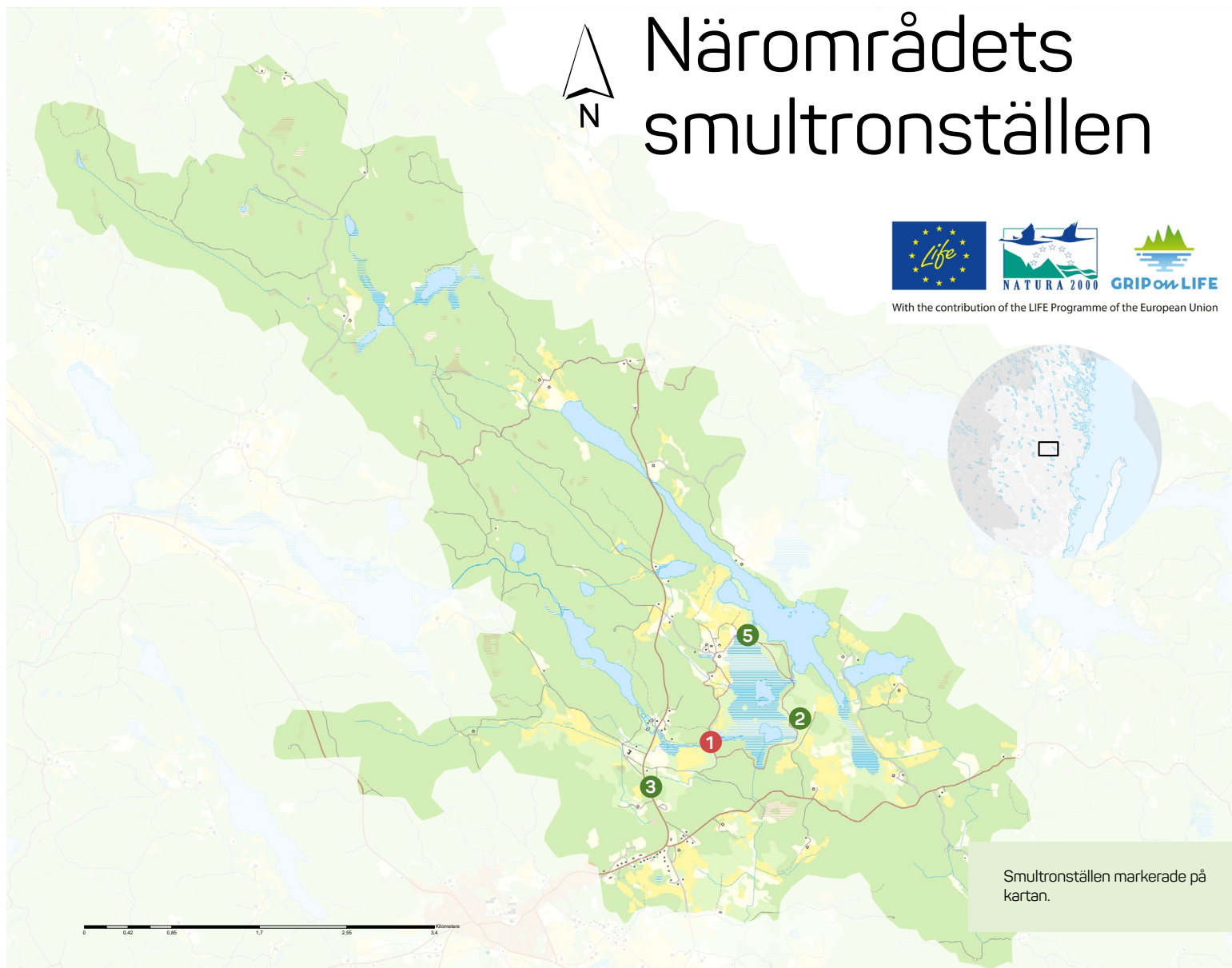

Närområdets smultronställen

With the contribution of the LIFE Programme of the European Union

Smultronställen markerade på
kartan.

KARTA

Du kan läsa mer om smultron-
ställemetoden och hitta inspiration
på vår webbplats. Där finns också en
karttjänst som du kan använda.

Skanna QR-koden med din
mobilkamera.

www.griponlife.se

[illegible]

[illegible]

I projektet Grip on Life IP arbetar myndigheter, skogsägarföreningar och intresseorganisationer tillsammans för att kombinera ett modernt och aktivt skogsbruk med hänsyn till skogens värdefulla vattendrag och våtmarker. Projektet handlar mycket om att utveckla nya och bättre metoder för exempelvis samverkan, skogsbruk, skogsskötsel samt restaurering av vattendrag och våtmarker. Grip on Life IP pågår från år 2018 fram till 2025 och har fått pengar från EU:s miljöprogram LIFE IP.

Länsstyrelsen
Kalmar län

Med bidrag från Europeiska unionens LIFE-program

www.griponlife.se